

wpłynęło dn. 9.06.11

nr 2999...podpis.....

MINISTER ŚRODOWISKA

Warszawa, dnia 8 czerwca 2011 r.

S P K R K O J C I O S
 Biuro Prac Senackich
 Wpłynęło dn. 10.06.11
 nr 5401...podpis.....

BGW-040-5726006 /11/MS

Pan
 Bogdan Borusewicz
 Marszałek Senatu RP

Odpowiadając na oświadczenie Pana Senatora Henryka Stokłosa złożone podczas 75 posiedzenia Senatu RP w dniu 28 kwietnia 2011 r. znak: BPS/DSK-043-3651/11 w sprawie problemów związanych z użytkowaniem łąk położonych w dolinie rzeki Noteci, uprzejmie informuję, co następuje.

Z pełnym zrozumieniem podchodzę do problemów związanych z użytkowaniem łąk położonych w dolinie rzeki Noteci. Jest to zagadnienie trudne i konieczne do rozpatrzenia w różnych aspektach, wymagające działań kompleksowych wielu instytucji, co wiąże się z procedowaniem w obrębie wielu różnych przepisów prawnych. Na początku lat 70-tych ubiegłego wieku, w ramach programu „Notec”, w dolinie rzeki wykonano melioracje odwadniające, a tereny bezpośrednio przyległe do koryta cieku zagospodarowano rolniczo (głównie łąki). Program w kolejnym etapie zakładał wybudowanie pompowni odwadniających mechanicznie teren doliny w wyniku spodziewanego osiadania (mineralizacji) pokładów torfu, jednakże nie został on zrealizowany. Mineralizacja gleb torfowych, po wykonaniu melioracji terenów przylegających do rzeki Noteci, spowodowała osiadanie gruntu, zmniejszając odpływ wody z obszaru zlewni. Szacuje się, że w okresie minionych czterdziestu lat wielkość osiadania wynosiła około 40 - 50 cm. Należy przy tym pamiętać, że lata 2009 i 2010 należały do hydrologicznie mokrych, co w warunkach zmniejszonego odpływu wody powodowało liczne podtopienia nadnoteckich łąk.

Pragnę podkreślić, że bez współdziałania wszystkich szczebli i licznych instytucji w celu opracowania wspólnej docelowej koncepcji zagospodarowania Doliny Noteci nie ma możliwości rozwiązania narastających w jej obrębie problemów. Problemy występujące w Dolinie Noteci od dawna były sygnalizowane i omawiane szeroko na różnych forach i licznych gremiach, nie tylko hydrotechników i meliorantów. Ich złożoność podnoszono w rozmowach i pismach wewnętrznych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu (RZGW), w kontaktach z Wielkopolskim Zarządem Melioracji i Urzędzeń Wodnych (WZMiUW), na spotkaniach organizowanych przez Starostwa powiatowe, Urzędy Gmin, Komisje Rolnictwa, Urząd Marszałkowski. Podnoszone były także na spotkaniach z posłami i senatorami.

Należy również zaznaczyć, iż przedstawione w oświadczeniu zagadnienia w szczególności dotyczą kształtowania stosunków wodnych obszarów wiejskich i rolniczych, które faktycznie kwalifikują się do melioracji wodnych, czyli działań mających na celu zgodnie z ustawą *Prawo wodne*, polepszenie zdolności produkcyjnej gleb, ułatwienie jej uprawy oraz ochronę użytków rolnych przed powodzią. Jakkolwiek oddziaływanie melioracji ma niewątpliwy wpływ nie tylko na ilość i dostępność wód w profilu glebowym, ale także wpływa pośrednio na zmianę warunków retencji naturalnej w zlewni oraz zmianę wielkości i reżimu naturalnych odpływów jednostkowych, mających wpływ na ograniczenie naturalnej odporności powodziowej, to związane z tym zakresem działania kwalifikowane są jako działania agrotechniczne nie mieszczące się pod pojęciem gospodarowania zasobami wodnymi w zakresie realizowanym przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej i podległe mu regionalne zarządy gospodarki wodnej. W przedstawionym kontekście zagadnienia melioracji pozostają w pełnej kompetencji właściwych marszałków województw i podległych im wojewódzkich zarządów melioracji i urzędzeń wodnych, ustawowo odpowiedzialnych za

programowanie i planowanie wykonywania urządzeń melioracji wodnych, kształtujących bezpośrednio stan zasobów wód gruntowych na użytkach rolnych i mających pośredni wpływ ochronę użytków rolnych przed powodzią, a także skutkami suszy. Zakres kompetencyjny marszałków województw obejmuje również drugie pod względem zagadnienie przedstawione w interpelacji tj. zabezpieczenia przeciwpowodziowego obszarów rolniczych związanych głównie z utrzymaniem tzw. cieków rolniczych i znajdujących się na nich obwałowań.

~~Jedyny aspekt oświadczenia dotyczący właściwości Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, to sprawa dotycząca podjęcia działań mających na celu pogłębienie Noteci oraz usunięcie roślinności w obrębie jej koryta.~~

Obiektywne przyczyny występujących na tym odcinku Noteci od wielu lat problemów są bardziej złożone i dość powszechnie znane zainteresowanym stronom. Ich rozwiązanie nie sprowadza się wyłącznie do zapewnienia środków finansowych na utrzymanie tj. odmulanie czy wycinkę roślinności porastającej koryto rzeki Noteci, choć niewątpliwie drastyczny brak pieniędzy i zaniechanie z tego powodu niektórych prac utrzymaniowych przyczynia się do ich pogłębienia. Poprawa sytuacji nie jest również możliwa poprzez zmianę reżimu piętrzenia wód, czy inne doraźne działania związane z utrzymaniem i korzystaniem wód Noteci. Obszar Noteci na odcinku pomiędzy Krostkowem a Ujściem, zwany jest nie bez powodu Notecią Leniwą. Charakteryzuje się bardzo małym spadkiem podłużnym i minimalnymi prędkościami wody. Pod względem geologicznym Dolina Noteci zbudowana jest z torfów o miąższości kilku metrów, podścielanych warstwami namulów i pyłów próchnicznych zalegających na utworach piaszczystych. Melioracje odwadniające i zagospodarowanie łąk wykonano na początku lat 70-ych ubiegłego wieku. W wyniku mineralizacji gleb torfowych pod wpływem odwodnienia nastąpiło osiadanie terenu. W okresie minionych czterdziestu lat szacuje się wielkość osiadania na ok. 40-70 cm i proces ten w dalszym ciągu postępuje. Z tego właśnie powodu szacuje się, że ponad 30% obszaru doliny już obecnie nie ma zapewnionego odpływu. W wielu miejscach, tam gdzie system rowów nie jest połączony z rzeką, w odległości ok. 200 metrów od brzegu rzeki rzędne zwierciadła wody w rowach są takie same jak zw. wody w Noteci, co potwierdza fakt niedostatecznych możliwości grawitacyjnego odwodnienia terenu doliny. Nawet w normalnych warunkach przepływu wody w Noteci łąki są nadmierne uwilgotnione. Co więcej, każde występujące z przyczyn naturalnych tj. w okresie intensywnych opadów podniesienia stanów lub wezbrania wody w odbiorniku, jakim jest rzeka Notec, w sposób naturalny te możliwości dodatkowo ograniczają. Praktycznie, obecną sytuację niedostatecznego odpływu wód z obszaru doliny do rzeki można byłoby poprawić przez właściwe utrzymanie rowów melioracyjnych i dokończenie wykonanych w latach 70-tych inwestycji melioracyjnych w zakresie budowy przepompowni, których wykonanie zostało zaniechane. W tej sytuacji żadne prace utrzymaniowe na Noteci nie rozwiążą problemu braku grawitacyjnego odpływu wód z doliny do rzeki, a rozwiązania polegające na systemowym pogłębieniu lub poszerzeniu koryta Noteci w celu obniżenie poziomu wody w jej korycie i poprawienia warunków grawitacyjnego odpływu budzą zdecydowany sprzeciw organów ochrony przyrody z powodu włączenia całej doliny Noteci do obszaru NATURA 2000. Obszar Noteci leży w granicy 3 obszarów chronionych: Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego – obszar specjalnej ochrony ptaków, Dolina Noteci – specjalny obszar ochrony siedlisk, w ramach Europejskiej Sieci Natura 2000 oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Noteci”.

Przedstawiona w powyższym akapicie sytuacja została także udokumentowana przez niezależną opinię biegłego, przygotowaną na potrzeby postępowania sądowego w sprawie odszkodowań, której autor obiektywnie potwierdza, że będące następstwem odwodnienia (melioracji) i mineralizacji gruntów w dolinie obniżenie jej powierzchni postępować będzie nadal, co przy niezmiennych poziomach wody w rzece Noteci będzie powodować dalsze nasilanie się problemu braku możliwości grawitacyjnego odwadniania doliny i zwiększania strat na znajdujących się tam użytkach rolnych. Opinia ta również potwierdza fakt, że występujące zalania użytków rolnych na tym odcinku Noteci nie są skutkiem braku regulacji czy utrzymania rzeki (mogącego być kojarzonym np. z zaniechaniem lub niedopełnieniem obowiązków Dyrektora RZGW w Poznaniu, bądź Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu), lecz są wynikiem naturalnych i niezależnych zjawisk, których występowanie i dalsze nasilanie będzie zachodzić bez względu na zakres przeprowadzanych prac regulacyjnych i utrzymaniowych na tym odcinku Noteci.

Dodatkowo informuję, iż jako zadania rządowe: utrzymanie cieków naturalnych istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz urządzeń melioracji podstawowych oraz ich

eksploatacja zlecone są Marszałkowi Województwa, który wykonuje je poprzez Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu.

Poniżej przedstawiam informacje przekazane przez WZMiUW.

Środki otrzymywane z budżetu państwa na utrzymanie cieków i urządzeń melioracji podstawowych są dalece niewystarczające i w latach 1999-2010 średnio wynosiły jedynie 10 % zgłaszanych potrzeb.

Należy zaznaczyć, że przy tym poziomie finansowania utrzymania cieków i urządzeń przez Państwo ponad połowa dotacji pochłaniana jest na realizację zadań związanych z utrzymaniem i eksploatacją pompowni, wałów, zbiorników wodnych oraz budowli hydrotechnicznych. Po zapewnieniu finansowania eksploatacji pozostała część dotacji kierowana jest na prace związane z utrzymaniem cieków. W bieżącym roku prace utrzymaniowe w ramach dotacji budżetu Państwa na ciekach zakłada się wykonać na ok. 10% stanu ewidencyjnego cieków i kanałów (w latach ubiegłych ok. 10 -15%). Sytuacja taka powoduje że niektóre cieki lub ich odcinki objęte są robotami konserwacyjnymi co kilka -kilkanaście lat.

Jednakże na przestrzeni ostatnich lat wykonywano konserwację następujących wód i urządzeń melioracji podstawowych znajdujących się w dolinie rzeki Noteci:

- powiat pilski:

1. Rzeka Łobzonka 2007, 2008, 2009, 2010 r.
2. Kanał Prac 2007, 2008, 2009 r.
3. Kanał Żuławka 2007, 2008, 2009 r.
4. Kanał Bąkowski 2007, 2008, 2009 r.
5. Kanał Bialośliwka 2007, 2009 r.
6. Wał Bialośliwie 2007, 2008, 2009 r.
7. Kanał Przywałowy 2007, 2008, 2009 r.
8. Kanał Graniczny 2007, 2008, 2009 r.
9. Kanał Byszewicki 2007, 2008, 2009 r.
10. Kanał Prawomyśl 2007, 2008, 2009, 2010 r.
11. Kanał Rządkowski 2007, 2008, 2009, 2010r.
12. Kanał Krzewiński 2007, 2008, 2009 r.
13. Wał Motylewo 2007, 2008, 2009, 2010 r.
14. Kanał Motylewski 2007, 2008, 2009 r.

- powiat chodzieski:

15. Rzeka Boleмка 2007, 2009, 2010 r.
16. Rzeka Margoninka 2007, 2008, 2009, 2010 r.
17. Kanał Milcz 2007, 2009 r.
18. Kanał Szkolny 2008 r.
19. Kanał Szamocki 2008 r.
20. Kanał Heliodorowski 2008 r.
21. Kanał Mł. Szamocińska 2008, 2010 r.
22. Kanał Lipiogórski A 2007, 2010 r.
23. Kanał Mł. Jaktorowska 2008 r.
24. Kanał Mł. Borowska 2007, 2008, 2009, 2010 r.
25. Wał Antoniny i Margoninka 2007, 2008, 2009, 2010 r.

Ze względu na wysoki stan wody w Noteci dotychczas nie można było wykonać konserwacji odcinków ujściowych do rzeki Noteci. W bieżącym roku Marszałek Województwa Wielkopolskiego wystąpił do Wojewody Wielkopolskiego o skierowanie z rezerwy Ministra Rolnictwa dodatkowych 71 mln zł na roboty związane z utrzymaniem wód i urządzeń melioracji podstawowych na terenie województwa wielkopolskiego, z czego otrzymał zaledwie 19,4 mln zł. W ramach tych środków WZMiUW planuje m.in. wykonanie robót konserwacyjnych na następujących ciekach w dolinie Noteci:

- Rz. Łobzonka,
- K. Rządkowski,
- K. Byszewicki,
- K. Bialośliwka,

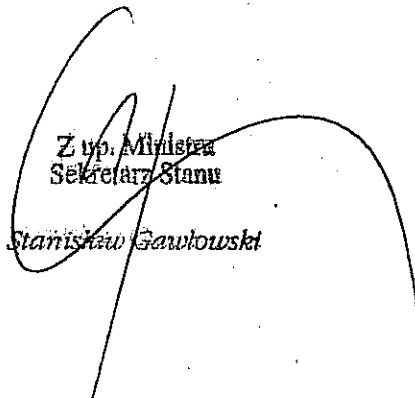
- K. Prawomyśl,
- K. Graniczny,
- K. Żuławka,
- K. Bąkowski,
- Rz. Eiolcmka,
- Rz. Margoninka.,

-
- K. Szkolny,
 - K. Strzelecki,

-
- K. Ml. Borowska,
 - Wał Antoniny i Margoninka.

Reasumując WZMiUW w Poznaniu przygotowany jest do zintensyfikowania działań związanych z utrzymaniem cieków i urządzeń oraz zapewnieniem drożności cieków nie ma natomiast wpływu na wielkość środków przeznaczonych na ich realizację.

Wyrażam przekonanie, iż przedstawione wyjaśnienia stanowią wyczerpującą odpowiedź na pytania zawarte w oświadczeniu Pana Senatora Henryka Stokłosy.

Z up. Ministra
Sekretarz Stanu
Stanisław Gawłowski

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRAI